

УДК 343.9

Арсен Поліщук,*аспірант кафедри кримінального права і кримінології
Львівського національного університету імені Івана Франка*

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ КОРУПЦІОНЕРА У СИСТЕМІ ПРАВОСУДДЯ: СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ОЗНАКИ

У статті розглянуто і проаналізовано соціально-демографічні ознаки осіб, які вчиняють корупційні злочини у системі правосуддя, з'ясовано поняття особи злочинця та проаналізовано дискусії про біологічні і соціальні властивості особи злочинця. Також розглянуто і проаналізовано вплив інтелектуального та освітнього рівня, віку, місця проживання, статі на вчинення корупційних злочинів у системі правосуддя.

Ключові слова: особа злочинця, корупціонер, суддя-корупціонер, корупція, структура особи злочинця, соціально-демографічні ознаки, службові злочини.

Постановка проблеми. Останнім часом проблема корупції в системі правосуддя набула особливої актуальності. Водночас за рівнем суспільної небезпеки вона суттєво відрізняється від корупції загалом, адже саме діяльність судів спрямована на вирішення спорів у суспільстві і покарання винних. Саме суди є останнім і дуже часто єдиним способом захисту прав та інтересів людини. Однак громадянин не завжди в змозі відстояти свої права та інтереси в суді, оскільки особи, які покликані захищати справедливість, самі діють несправедливо. Є чимало причин такого стану речей, проте багато залежить саме від осіб, які стоять на варті справедливості і правопорядку. Саме властивості особи, яка порушує закон, здійснюють якщо не вирішальний, то великий вплив на дотримання чи порушення прав і свобод інших осіб у процесі правосуддя. Серед них на значну увагу заслуговує характеристика особи, яка вчиняє корупційні злочини у системі правосуддя.

Зважаючи на стан дослідження цієї проблеми і на зміни чинного законодавства, окремі постулати, твердження потребують уточнень. Тому, на наш погляд, потрібно більш детально з'ясувати цю проблему.

Стан дослідження. Зазначену проблему вже частково підіймали свої наукових дослідження деякі науковці, серед яких ми можемо виділити праці Д. Г. Михайленка, І. Є. Мезенцевої, О. В. Шевченко, М. І. Мельник та ін. Але М. І. Мельник обмежився загальним описом ознак особи, яка вчиняє корупційні злочини, детально не аналізуючи соціально-

демографічні ознаки особи-корупціонера. А інші автори розглядали цю проблему у контексті загального дослідження характеристики особи, яка вчиняє корупційні чи лише службові злочини.

Мета статті – з'ясувати соціально-демографічні ознаки осіб, які вчиняють корупційні злочини у системі правосуддя.

Досліджуючи проблематику корупції, неможливо не з'ясувати ознаки, властивості особи, яка вчиняє корупційні правопорушення, найбільш небезпечні серед яких – корупційні злочини. Означена проблема нерозривно пов'язана з причинами корупції. Водночас дослідження характеристики осіб, які вчиняють корупційні злочини, дає змогу зрозуміти вплив причин і умов вчинення корупційних діянь на механізм вчинення корупційного злочину, оскільки така характеристика показує зв'язок зовнішніх чинників (причин і умов корупції) з внутрішніми психічними процесами, які керують діяльністю людини (особи-корупціонера). Інакше кажучи, якщо причини і умови корупції є зовнішніми чинниками, то властивості особи-корупціонера – внутрішніми. Вони показують вразливість особи до певної загрози (причини корупції), а причини і умови корупції є інструментами, важелями, засобами впливу на вибір особою злочинної поведінки. Зазначена нами проблема є частиною не менш складної загальної проблеми – вчення про особу злочинця. Тому цілком слушною є думка Д. Г. Михайленка із цього приводу, що «проблема особи злочинця у кримінології є однією

з ключових. Її значущість визначається тим, що злочин, будучи актом свідомої людської поведінки, значною мірою зумовлюється сутністю і особливостями особи, яка обирає таку форму поведінки» [1, с. 237]. Водночас формування демократичної правової держави в Україні неможливе без удосконалення всіх видів службової діяльності, оскільки «від якості виконання своїх обов'язків державними й іншими службовцями залежить доля політичних, соціальних, економічних реформ, розвиток громадянського суспільства в нашій країні. В зв'язку з цим розробка теоретичних і прикладних питань кримінально-правової охорони інтересів служби та їх кримінологічне осмислення набуває все більшого значення. Занепокоєння викликає тенденція до зростання кількості злочинів у сфері службової діяльності, особливо це стосується їх корупційних видів» [1, с. 237].

Вивчення особи, яка вчиняє корупційні злочини у системі правосуддя, має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Саме тому йому приділяється значна увага. Та перш ніж розпочати з'ясування ознак, які характеризують особу, що вчиняє корупційні діяння у системі правосуддя, слід з'ясувати, вплив яких чинників переважає в структурі особи судді-корупціонера – біологічних чи соціальних. Зокрема, дуже важливо з'ясувати, чому службові особи, які наділені повноваженнями для виконання функцій держави, поведуться по-різному.

Розв'язуючи цю проблему, ми наштовхуємось на дискусію щодо переважання у структурі особи злочинця біологічних або соціальних ознак, яка триває вже не одне століття. Проте останнім часом прихильників антропологічної школи стає все менше.

На початку виокремлення кримінології в самостійну науку найбільш поширеною була думка, що людина вчиняє злочини через те, що така її природа. Вважалося, що людина запрограмована на вчинення злочинів. Тобто перші кримінологи вважали, що людина народжується злочинцем, а не стає ним. Прихильники цієї позиції – зокрема, Чезаре Ломброзо – стверджували, що особи вчиняють злочини через вроджені аномалії біологічного, конституційного, дегенеративного, атавістичного, хворобливого характеру. Причому вони могли мати різні модифікації: матриці поведінки, особливий тип тілесної конституції, ендокринні особливості, розумова неповноцінність, особлива кліткова система, зокрема аномалія хромосоми ХУУ, тощо [2, с. 263].

Ці погляди були розвинуті послідовниками психоаналізу К. Юнгом і Е. Фроммом. Перший зробив припущення, що людина має

вроджену низьку основу, а останній вивчав вроджену ірраціональну деструктивність особистості як причину неправомірної поведінки людини [2, с. 263].

Проте згодом дослідники генетики та інших галузей біології довели необґрунтованість поглядів представників антропологічної кримінології. Для цього було проведено різноманітні експерименти, які, однак, мали неоднозначні результати. Саме через те, що одні результати експериментів підтверджували, а інші спростовували аргументи прибічників антропологічної школи, не можна впевнено й однозначно вважати виключно біологічні (генетичні, психофізіологічні тощо) особливості ознаками структури злочинця.

Крім того, теорія природжених злочинців не витримувала критики і тому, що часто злочини вчиняють особи, які аж ніяк не підпадають під опис класичного злочинця.

Водночас визнання біологічних властивостей особи причиною злочину призводить до того, що безглуздо застосовувати до неї які-небудь санкції, заходи впливу, тому що єдиний спосіб запобігти вчиненню злочину – ізолювати таку особу ще від народження. А це нераціонально.

Виходячи із цього, можемо констатувати, що у вчиненні злочинів ключову чи навіть вирішальну роль відіграють саме соціальні, а не біологічні властивості особи, які визначають напрям розвитку біологічних основ людини. Хоч вплив біологічних властивостей людини применшувати не варто. Тобто можна припустити, що людина народжується з певними задатками, зі схильністю до злочинної поведінки, але це виявляється тільки у соціумі, у сприятливому для вчинення злочинів середовищі, за певних умов.

Поряд із тим не можемо не згадати, що зміст поняття особи злочинця поєднує в собі соціологічне поняття особи і юридичне поняття злочинця, через що проблема особи злочинця має вирішуватись на основі загальноносоціологічного вчення про особу [3, с. 92]. Із цим важко не погодитись, тому що люди досить різні: одні з них дієво допомагають суспільному прогресові, інші, навпаки, перешкоджають йому: ухиляються від суспільно корисної праці, стають порушниками громадського порядку або займають антисоціальну позицію. Проте об'єктивну цінність особи становлять не походження людини, належність до певного класу, а її соціальна позиція, внесок у загальний суспільний прогрес. Звідси випливає, що ознаки особи можуть бути не лише позитивними, а й негативними [4]. Саме останні характерні для особи злочинця. Тому, застосовуючи поняття «особа злочинця», треба мати на увазі саме соціальну суть

людини, яка вчинила злочин, тобто порушила кримінальний закон [3, с. 92].

Вчення про особу злочинця не може бути вичерпним без з'ясування проблеми особи взагалі та її життєдіяльності. Кримінологи вивчають злочинність і злочинців у рамках специфічного детермінізму, коли з'ясування їх чинників та ознак недостатнє з точки зору філософії та загальних наук про людину і суспільство. Ця специфіка зумовлюється предметом і методикою кримінологічних досліджень [4].

Тому виникає завдання виокремити коло тих характеристик, які дають можливість виявити найближчі до злочину і злочинця причинно-наслідкові зв'язки та типові ознаки [5, с. 37].

З огляду на це, під особою злочинця кримінологи розуміють сукупність соціально-демографічних, психологічних і моральних характеристик, притаманних людям, винним у злочинній діяльності визначеного типу [6, с. 57], чи сукупність типологічних соціально значимих і психологічних властивостей, рис індивіда, які зумовлюють скоєний ним злочин [7, с. 69]. Можна також сказати, що особа злочинця – це сукупність соціально значимих властивостей, ознак, зв'язків і відносин, які характеризують людину, винну в порушенні кримінального закону, в поєднанні з іншими (неособистими) умовами та обставинами, що впливають на її злочинну поведінку [3, с. 94]. Водночас зазначена сукупність ознак особи, яка вчиняє корупційні злочини, є не просто набором рис, властивостей особистості, а має певну впорядкованість. Інакше кажучи, усі ознаки особи злочинця можна впорядкувати залежно від типу певних рис, згрупувати. Тому на основі запропонованих дефініцій особи злочинця науковці виділяють структуру та основні риси кримінологічної характеристики особи, яка вчинила корупційне діяння, що передбачають такі основні групи ознак:

- 1) соціально-демографічні;
- 2) морально-психологічні;
- 3) кримінально-правові;
- 4) соціальні ролі і статус [3, с. 96-97].

Першу групу ознак особи злочинця, а отже, і особи, яка вчиняє корупційні злочини у системі правосуддя, становлять властивості особи, які вказують на вік, стать, соціальне становище (статус), національність, громадянство особи, її освіту, професію (рід занять), місце народження і проживання, сімейний стан, належність до соціальних груп чи об'єднань громадян тощо. Ці ознаки постійно виділяють науковці. Проте їх виокремлення не змінює стану корупції і не допомагає протидіяти їй, оскільки зазначені соціально-демографічні ознаки властиві

будь-якій особі і самі по собі не мають кримінологічного значення. Але у статистичній звітності стосовно осіб, які вчинили злочини, соціально-демографічні ознаки дають важливу інформацію, без якої неможлива повна кримінологічна характеристика особи злочинців [3, с. 97].

Цю групу ознак доповнює четверта група ознак особи злочинця. Соціальні ролі і статус особи розкривають її значимість, місце в суспільній ієрархії, показують, які функції особа виконує у суспільстві. Соціально-рольова система характеристик передбачає виконання особою певної соціальної ролі, враховуючи її соціальне становище – комплекс відносин у соціальному середовищі (системі). Кожному соціальному становищу відповідає сценарій ролі, що одночасно контролює три групи суб'єктів (держава та її офіційні приписи, суспільство та неправові соціальні норми, неофіційні суспільні структури та неписані правила поведінки, соціальні очікування) [7, с. 48]. Для корупційних кримінальних правопорушень характерними є соціально-рольові ситуації, за яких особа займає одне становище, а орієнтується на інше, прагне домогтися іншого рівня життя як для себе, так і членів своєї родини тощо [8, с. 69].

Проте, на наш погляд, виділяти таку групу ознак особи злочинця є зайвим, тому що вона повністю охоплюється соціально-демографічними властивостями особи. Її виділення деякими науковцями зумовлено вузьким розумінням соціально-демографічних ознак структури особи злочинця в цілому і корупціонера зокрема. Але, як ми переконалися, саме широке розуміння соціально-демографічних ознак є доречним і виправданим, тому що показує фактичний зв'язок демографічних ознак (вік, стать, місце проживання, національність) із соціальним походженням особи, родом її занять, значущістю у суспільстві, функціями у певній соціальній групі тощо. Крім того, важко уявити, що соціальне становище особи, її соціальне походження чи національність не пов'язані з громадською діяльністю особи, наприклад з її участю в об'єднаннях громадян. Зокрема, особі – представнику так званого середнього класу – вкрай складно бути учасником громадських об'єднань за участю інших верств суспільства. Навіть попри відсутність класовості чи поділу на касти тощо, доступ чи перехід від однієї соціальної групи до іншої досить обмежений (але це тема для окремого соціологічного дослідження, і вона виходить за межі нашої роботи). Тому ми вважаємо, що групу ознак, що стосуються соціальних ролей і статусу особи злочинця-корупціонера, потрібно розглядати спільно із соціально-демографіч-

ними ознаками. Чогось нового, особливого вони не становлять.

Отже, наше дослідження особи злочинця має враховувати три групи ознак: соціально-демографічні, кримінально-правові і морально-психологічні.

Зважаючи на це, наше дослідження буде продовжено з'ясуванням соціально-демографічних ознак осіб, які вчиняють корупційні злочини у системі правосуддя. Для цього нам потрібно з'ясувати вимоги, які законотворці висувають до ключових осіб за своєю суттю і роллю у системі правосуддя, – до суддів. Вони зазначені у ч. 1 ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»: на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою [9].

Тому вчиняти корупційні злочини у системі правосуддя (як особа, яка уособлює представника системи правосуддя) може особа віком 30-65 років, яка має досить високий інтелектуальний і освітній рівень. Водночас національність, стать, соціальне походження, місце народження і проживання не мають значення. Це обумовлено міжнародними зобов'язаннями, які Україна взяла на себе внаслідок підписання низки міжнародно-правових договорів про недискримінацію та гендерну рівність.

З огляду на це, певний вплив на вчинення корупційних злочинів у системі правосуддя основними суб'єктом цієї групи злочинів – суддею – має вік особи, оскільки він свідчить про наявність в особі досвіду, певної освіти, інтелектуального рівня, рівня правосвідомості і правової культури, життєвих принципів, утвердження її психологічних переконань, здатності самостійно ухвалювати рішення і нести відповідальність за його наслідки тощо. А оскільки посада судді вимагає від особи значних знань і навичок, які ґрунтуються на досвіді, набуття авторитету, усвідомлення вагомості посади судді і його рішення тощо, то законодавець встановлює для кандидатів на посаду суддів віковий ценз. Інакше кажучи, встановлення вікового обмеження зумовлено психологічними і моральними чинниками, які визначають поведінку особи, зокрема впливають на її рішення вчиняти корупційні злочини у системі правосуддя. Саме до досягнення особою зазначеного в законі віку у неї сформовано високі морально-ділові і професійні якості.

Тут водночас доречно зазначити, що встановлення вікового цензу – не новина

для чинного законодавства про судоустрій і статус суддів, оскільки Закон України «Про судоустрій і статус суддів» до внесення змін [10] (ч. 1 ст. 65) хоч і встановлював теж дещо нижчі вікові обмеження, але натомість допускав дію своєрідного випробувального строку – п'ять років, після чого суддю могли обирати безстроково.

Зважаючи на це, можна впевнено сказати, що вік має значення у вчиненні корупційних діянь, оскільки вказує на усвідомленість поведінки судді-корупціонера, який у віці тридцяти і більше років однозначно є психологічно зрілим, здатним розуміти як свої дії, так і дії інших осіб.

Крім того, встановлення граничного віку перебування на посаді судді також не випадкове, тому що, окрім психологічних особливостей, з віком особи пов'язані і фізіологічні особливості організму людини. Зокрема, з плином часу погіршується здоров'я і продуктивність її праці, через що вона не в змозі належно виконувати свої посадові і службові обов'язки, а відтак, і вчиняти злочини.

Водночас, якщо розглядати осіб, які вчиняють корупційні діяння у системі правосуддя, не так вузько, а з урахуванням осіб, які залучаються як посередники чи особи, які звертаються до суду за захистом своїх прав та інтересів, тобто як інша сторона корупційної діяльності, то ними можуть бути особи, наділені загальними ознаками злочинця та/або які можуть бути учасниками судового процесу, мають бути наділені процесуальною дієздатністю. Хоча нас цікавить перша група осіб корупціонерів, тому що вони є більш суспільно небезпечними, ніж особи, наділені ознаками загального суб'єкта злочину, та через те, що саме від суддів залежить результат – ухвалення судового рішення і захист прав та інтересів пересічних осіб.

Поряд із тим залучення суддів до здійснення влади, виконання функцій держави зумовило потребу встановити обмеження щодо громадянства особи: суддею може бути тільки громадянин України. Порядок і умови набуття і припинення громадянства України встановлено у Законі України «Про громадянство України».

Складність і важливість здійснення правосуддя вимагає високого освітнього та інтелектуального рівня. Тому суддею може бути не будь-хто, а тільки особа, яка має вищу юридичну освіту. Проте і цього недостатньо, оскільки відповідальність, яку покладено на суддю, вимагає від особи і певного досвіду і навичок, через що закон вимагає, аби особа деякий час до призначення на посаду судді працювала у галузі права. Тому встановлення вимоги про стаж професійної діяльнос-

ті у сфері права щонайменше п'ять років є цілком виправданим заходом. Однак саме високі вимоги щодо освіти й інтелектуального рівня суддів призводять до складності виявлення і запобігання проявам корупції в системі правосуддя, тому що такі особи здатні дуже майстерно приховувати (маскувати) свою злочинну діяльність. Тому, без сумніву, науковці мають рацію, коли стверджують, що злочинність службових осіб (*а судді є такими – А. П.*) завжди характеризувалася високим освітнім рівнем винних. Це зумовлено передусім тим, що досягнути вказаного статусу в суспільстві можливо переважно тоді, коли особа має вищу освіту [1, с. 242].

Водночас варто наголосити на тому, що з огляду на те, що суб'єкти корупційних злочинів мають високий рівень освіти (вища освіта), інтелекту та культури, а перебування на відповідних посадах вимагає не лише такого рівня знань, а й постійного його вдосконалення, досить часто їх називають «білокомірцевими злочинцями» [8, с. 69].

Крім того, особа, що займає посаду судді, має бути здоровою, скласти кваліфікаційний іспит та позитивно характеризуватись у середовищі правників. Такий висновок випливає зі змісту ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Зокрема, згідно з п. п. 1 і 2 ч. 2 ст. 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», не може бути призначений суддею громадянин, який визнаний судом обмежено дієздатним або недієздатним, або має хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню функцій зі здійснення правосуддя. Водночас не може претендувати на посаду судді також особа, яку було раніше звільнено з посади судді за вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, порушення вимог щодо несумісності, порушення обов'язку підтвердити законність джерела походження майна або особа, яку було раніше звільнено з посади судді за результатами кваліфікаційного оцінювання.

Професійні судді не можуть належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої. Однак зазначене законодавче обмеження не забороняє суддям об'єднуватись у громадські організації, тобто створювати різноманітні об'єднання громадян для задоволення своїх інтересів, які не стосуються політичних переконань судді та

одержання прибутку. Вони можуть бути членами релігійних організацій, літературних, мистецьких чи інших творчих клубів, спортивних секцій, оздоровчих, культурних чи інших об'єднань громадян.

Поряд із тим, беручи до уваги те, що відповідно до ч. 1 ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, а згідно зі ст. 127 Конституції України правосуддя здійснюють професійні судді [11], судді є представниками влади, уповноваженими на виконання функцій держави. А це, своєю чергою, зумовлює визнання їх відповідно до ст. 18 КК України, службовими особами. Інакше кажучи, судді покликані служити народові, через що наділені високим правовим статусом і займають важливе соціальне становище. Зважаючи на це, у науковій літературі відзначається, що спеціальний соціальний статус кожного корупціонера (службова особа) породжує визначені проблеми у застосуванні кримінальної відповідальності за вчиненні діяння, оскільки особа, наділена владними повноваженнями, має можливість не лише зловживати ними для задоволення своїх потреб, а й використовувати їх для захисту від дії закону. При цьому чим вищу посаду вона займає, тим більше можливостей у неї є для нейтралізації заходів соціального контролю [1, с. 239].

Зважаючи на це, до кримінальної відповідальності за корупційні діяння притягуються практично лише службові особи, що мають найменший фактичний імунітет [1, с. 239].

А це, своєю чергою, призводить до латентності корупційних злочинів, причому катастрофічного рівня. Зокрема, згідно з оцінками дослідників, до статистики потрапляє 2-5% фактів хабарництва, і це ще оптимістичні дані, судячи з опитувань громадян [12, с. 246].

Зазначене стосується і корупції у системі правосуддя, оскільки судді наділені суддівським імунітетом (мають недоторканність щодо їх притягнення до кримінальної відповідальності) та займають високі посади в органах державної влади, володіючи при цьому значними повноваженнями, які дають змогу уникати притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних злочинів. Цьому, зокрема, сприяє закритість судової системи України (непотизм) від впливу громадського контролю.

Поряд із тим, з огляду на можливість суддів-корупціонерів впливати на хід кримінального провадження стосовно себе, як би не було прикро визнавати, але офіційна статистика корупційної злочинності свідчить

про низьку ефективність правоохоронних органів у боротьбі з нею, які не мають ефективних інструментів протидії суддівському імунітету та пов'язані круговою порукою із представниками системи правосуддя. Крім того, така ситуація зумовлена і рядом інших чинників, а не тільки ознаками особи злочинця-корупціонера. Тому нам доводиться лише сподіватись, що наше дослідження проблем корупції допоможе правоохоронцям більш ефективно й активно протидіяти корупційній злочинності. Зокрема, сприятиме створенню кримінологічного портрета злочинця-корупціонера для запобігання корупції чи хоча б виявлення її якомога швидше. Цьому мають також сприяти і зміни чинного законодавства.

Висновки

Соціально-демографічна характеристика осіб, які вчиняють корупційні злочини у системі правосуддя, свідчить про те, що це особи віком 30-65 років, які здобули вищу освіту, мають високий інтелектуальний рівень, володіють знаннями і навичками, необхідними для використання прогалин і колізій (недоліків) чинного законодавства у своїх інтересах або в інтересах інших осіб, зокрема, для уникнення юридичної відповідальності за свої вчинки, є громадянами України, що позитивно характеризуються у середовищі правників і в суспільстві загалом та не належать до політичних партій чи професійних спілок.

З'ясувавши соціально-демографічні ознаки особи, яка вчиняє корупційні злочини, можемо впевнено стверджувати, що вирішальне значення у вчиненні корупційних злочинів мають саме соціально-демографічні ознаки особи злочинця, які здатні активізувати біологічні (вроджені (генетичні, антропологічні тощо)) властивості особи.

В статье рассмотрены и проанализированы социально-демографические признаки лиц, совершающих коррупционные преступления в системе правосудия, выяснено понятие личности преступника и проанализированы дискуссии о биологических и социальных свойствах личности преступника. Также рассмотрено и проанализировано влияние интеллектуального и образовательного уровня, возраста, места жительства, пола на совершение коррупционных преступлений в системе правосудия.

Ключевые слова: личность преступника, коррупционер, судья-коррупционер, структура личности преступника, социально-демографические характеристики, служебные преступления.

The article reviews and analyzes socio-demographic characteristics of persons that perform corruption offenses in the judiciary, the concept of individual criminal was clarified and the discussions of social and biological properties of the individual offender was examined. It was also considered and analyzed the influence of the level of intellectual and educational development, age, location, gender of the corruption of offenders in the judiciary.

Key words: personality of the criminal, corrupt judge, structure of the criminal personality, socio – demographic characteristics, official crimes.

Список використаних джерел:

1. Михайленко Д. Г. Кримінологічна характеристика особи корупціонера / Д. Г. Михайленко ; под ред. М. Ф. Орзиха, В. Н. Дремина // Актуальные проблемы криминологии и криминальной психологии: сб. науч. статей. – Б-ка журналу «Юридичний вісник». – О.: Фенікс, 2007. – С. 237–243.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3-х кн. / А. П. Закалюк. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. – Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424 с.
3. Джу́жа О. М. Курс кримінології: Загальна частина : підручник / О. М. Джу́жа, П. П. Михайленко, О. Г. Кулик. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
4. Шевченко О. В. Характеристика особи, яка вчиняє корупційні злочини / О. В. Шевченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nashp/2011_2_2/Shevch.pdf
5. Даньшин І. М. Кримінологія: загальна та особлива частини : підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуїська. – Х.: Право, 2009. – 288 с.
6. Злочинність в Україні: стат. збірн. // Державний комітет статистики України. – К., 2001. – 100 с.
7. Колб О. Г. Кримінологія і соціальна профілактика злочинів у виправних установах : навчальний посібник / О. Г. Колб; Волинський державний університет імені Лесі Українки. – Луцьк: РВВ «Вежа», 2007. – 400 с.
8. Мезенцева І. Кримінологічна характеристика особи корупційного злочинця / І. Мезенцева // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2014. – № 3. – С. 65–71.
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // Голос України. – 2016. – №№ 41–42, 43, 44–45. – Ст. 529.
10. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №№ 132–133.
11. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
12. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : монографія / М. І. Мельник. – К.: Атіка, 2001. – 304 с.